

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

เด็กและเยาวชนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากในอนาคตเด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะต้องเติบโตมาทดแทนผู้ใหญ่ และเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป จึงเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้วินิจฉัยอนาคตของชาติ”¹ กล่าวคือ หากเด็กหรือเยาวชนได้รับการปลูกฝังหรือการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีย่อมส่งผลให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองมั่นคง และมีการพัฒนาต่อไป แต่หากเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับการปลูกฝังหรือการพัฒนาไปในทิศทางที่ไม่ดีก็ย่อมส่งผลให้ประเทศชาติประสบปัญหา อันเป็นการถ่วงความเจริญก้าวหน้า และด้วยเหตุนี้เอง ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

การนิยามคำว่า “เด็กและเยาวชนกระทำความผิด” (Juvenile delinquent) ในแง่ของกฎหมายสามารถแยกพิจารณาได้ออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ หลักเกณฑ์ของอายุเด็กและเยาวชน และหลักเกณฑ์ของพฤติกรรมที่เป็นการกระทำความผิด² ซึ่งจะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ทั้งสองประกอบกันเสมอ โดยในส่วนของประเทศไทยได้กำหนดให้บุคคลที่มีอายุกว่า 10 ปีบริบูรณ์แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ในขณะกระทำความผิด³ ซึ่งอาจจะเป็นความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา หรือกระทำความผิดต่อกฎหมายอื่น ถือว่าเป็นเด็กและเยาวชนกระทำความผิด

¹ ประธาน วัฒนาวาณิชย์. (2530). *กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็กและกระบวนกรยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. หน้า 2.

² สว่าง ลินะสมิต. (2517). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 7.

³ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). *กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว* (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 70.

อย่างไรก็ดี การพิจารณาถึงอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความรู้สึกลึกซึ้งของผู้กระทำความผิดในขณะกระทำความผิดเป็นสำคัญ⁴ และด้วยเหตุนี้บทบัญญัติกฎหมายจึงกำหนดหลักเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนที่แยกออกจากกันเนื่องจากบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันก็ย่อมจะมีความคิด การกระทำ และความรู้สึกลึกซึ้งที่มีความแตกต่างกัน⁵ และเมื่อกระทำความผิดก็สมควรที่จะได้รับวิธีการปฏิบัติและวิธีการลงโทษที่มีความเหมาะสมตามช่วงอายุของผู้กระทำความผิดนั้น

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในอดีต อาทิเช่น การจับกุม การคุมขัง การฟ้องร้อง การพิจารณาคดี หรือแม้กระทั่งการลงโทษจะมีการปฏิบัติในลักษณะทำนองเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการคุมขังและการจำคุกที่มีได้แยกระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ออกจากกัน ซึ่งจากสภาพเลวร้ายที่เด็กและเยาวชนได้รับจากวิธีการปฏิบัติดังกล่าวจึงส่งผลให้มีการปฏิรูปวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจนเกิดเป็นกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก (Juvenile Justice) ที่แตกต่างหากจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่ (Criminal Justice)⁶ อันเป็นการคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น และด้วยเหตุนี้เองรัฐบาลไทยจึงได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนพร้อมทั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กขึ้น โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นระบบการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมและมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งค้นหาสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อดำเนินการแก้ไขมูลเหตุนั้น รวมทั้งจัดการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษในลักษณะเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ จนกระทั่งในปี 2534 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และมีการแก้ไขปรับปรุงบทบาทของศาลคดีเด็กและเยาวชนให้มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว นอกเหนือจากการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดสากลที่ถือว่าครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญของชุมชนและส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะของศาลคดีเด็กและเยาวชนมาเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวจนถึงปัจจุบัน

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 55.

⁵ สว่าง ลินะสมิต. (2517). กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 93.

⁶ วชิรินทร์ ปังเจกวิญญูสกุล. (2545). การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว : เพื่อตอบสนองความคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัว (รายงานผลการวิจัย). หน้า 95-96.

ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาลูกของเด็กละเลยคนให้ถูกจุดจึงต้องแก้ไขที่ครอบครัวควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาลูกของเด็กละเลยคนด้วย⁷ และต่อมาในปี 2553 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และมีการแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว ตลอดจนกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายสากล อย่างไรก็ดี บทบัญญัติกฎหมายเด็กและเยาวชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่คำนึงถึงหลักความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน อันมีเป้าหมายเพื่อให้การอบรมสั่งสอนและแก้ไขปรับปรุงเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ⁸ ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างแท้จริงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย⁹

การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นบทบัญญัติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการแยกกระบวนการพิจารณาระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ใหญ่ออกจากกัน กล่าวคือ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน บทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดให้แยกฟ้องผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา และฟ้องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁰

อนึ่ง หากมีการฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาแล้ว และต่อมาความปรากฏแก่ศาลนั้นว่าจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน บทบัญญัติกฎหมายได้ให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้ดุลพินิจโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากนำกรณีตามมาตรา 96 มาเปรียบเทียบกับในกรณีการฟ้องผิดศาล เนื่องด้วยข้อเท็จจริงในเรื่องอายุหรือการบรรลุนิติภาวะด้วย

⁷ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 23.

⁸ คณิต ฌ นกร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 594.

⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2551). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชน โดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว (รายงานผลการวิจัย). หน้า 13.

¹⁰ ประเทือง ธนียผล. (2555). กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว. หน้า 175.

การสมรสของบุคคลที่เกี่ยวข้องผิดไปตามมาตรา 14¹¹ โดยข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนที่ได้ปรากฏขึ้นระหว่างการพิจารณา ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในระหว่างศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือ ศาลฎีกา บทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดให้ศาลอื่นใดที่รับพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องโอนคดีเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปพิจารณาพิพากษายังศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกกรณี โดยไม่ต้องคำนึงถึงดุลพินิจของศาลแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้ว่าทั้งกรณีตามมาตรา 96 และกรณีตามมาตรา 14 หากเกิดขึ้นด้วยสาเหตุของการผิดหลงข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนและนำคดีเด็กและเยาวชนนั้นไปฟ้องต่อศาลที่ไม่มีอำนาจรับฟ้องเช่นเดียวกัน แต่ทั้ง 2 กรณีดังกล่าวได้กำหนดให้ศาลที่รับฟ้องคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจใช้ดุลพินิจโอนคดีเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างกัน

บทบัญญัติกฎหมายตามมาตรา 96 นั้นมีเจตนารมณ์มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ แต่ข้อยกเว้นของบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้ดุลพินิจ โอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณาพิพากษายังศาลเยาวชนและครอบครัว ได้สร้างผลกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนอันก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบได้ ดังนี้

ประการแรก การกระทบสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ความผิดพลาดของการนำคดีเด็กและเยาวชนมาฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินการด้วยความผิดหลงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดมาพบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยปกติพนักงานสอบสวนย่อมจะต้องสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากผู้กระทำความผิดก่อน อาทิ ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ย่อมเป็นที่สังเกตได้ว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นยังคงเป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนเกิดความสงสัยในเรื่องอายุของผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกกล่าวหา

¹¹ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อเท็จจริงเรื่องอายุหรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสของบุคคลที่เกี่ยวข้องผิดไป หรือศาลอื่นใดได้รับพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่ต้องด้วยมาตรา 12 ซึ่งถ้าปรากฏเสียแต่ต้นจะเป็นเหตุให้ศาลดังกล่าวไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อบกพร่องดังกล่าวไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเสียไป

ถ้าข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณา ไม่ว่าในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ให้ศาลนั้น ๆ โอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป”

พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวได้จากเอกสารการเกิด บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน หรือในกรณีที่ไม่สามารถตรวจสอบเอกสารราชการดังกล่าวได้ พนักงานสอบสวนก็อาจขอตรวจสอบจากรายการทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้¹² หรือแม้ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลเร่รอนไม่ทราบวันเดือนปีเกิดแน่ชัดก็สามารถตรวจสอบทางนิติเวชได้ เนื่องด้วยในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาและมีการเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วกว่าในอดีต ประกอบกับระยะเวลาในการดำเนินคดีที่มีความเหมาะสม และสามารถขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็น และด้วยเหตุนี้ ความผิดพลาดจากการดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่สมควรจะเกิดขึ้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ดำเนินการในลักษณะของการผลกระทบความผิดพลาดไปยังหน่วยงานของรัฐในส่วนอื่นต่อไป และเมื่อเด็กและเยาวชนเข้ามาสู่ในชั้นพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาย่อมได้รับผลกระทบจากการพิจารณาพิพากษาที่มีลักษณะเปิดเผย อันเป็นการประจานเด็กและเยาวชน และนอกจากนั้นยังส่งผลให้ขั้นตอนของการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนโดยอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นเสียไปอย่างไรก็ดี แม้บทบัญญัติกฎหมายจะให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในส่วนองวิธีการลงโทษเท่านั้น ซึ่งเด็กและเยาวชนยังคงได้รับผลกระทบจากการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่อาจมิได้มีคุณสมบัติเฉพาะหรือมีความชำนาญในด้านคดีเด็กและเยาวชนดังเช่นศาลเยาวชนและครอบครัว

ประการที่สอง การเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ การให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นเปรียบเสมือนเป็นการเปิดช่องให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเลือกวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนได้ โดยในการสอบสวนเด็กและเยาวชน บทบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น ซึ่งในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนอาจสอบสวนเด็กและเยาวชนรวมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ พร้อมทั้งนำคดีเด็กและเยาวชนไปฟ้องรวมกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา เนื่องด้วยบทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดวิธีการแก้ไขความผิดพลาดในกรณีดังกล่าวไว้แล้วในชั้นพิจารณาพิพากษา และประกอบกับความยัง

¹² ฤชา ไกรฤกษ์. (2539). วิธีปฏิบัติและขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาเด็กและเยาวชน (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2). หน้า 4.

เยาว์วัยและความเกรงกลัวต่ออำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนย่อมจะต้องปฏิบัติตามอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

อนึ่ง ความตอนท้ายของบทบัญญัติมาตรา 96 ที่ว่า “...ในกรณีเช่นว่านี้ ไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตั้งกล่าวเสียไป” หมายถึง การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่ได้ปฏิบัติหรือดำเนินการที่มาแล้วให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป โดยบทบัญญัติกฎหมายอาจคำนึงถึงความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมิให้เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมในระยะเวลาที่นานเกินสมควร ด้วยเหตุของการเริ่มต้นดำเนินคดีใหม่ตั้งแต่ในสอบสวนซึ่งมีความซ้ำซ้อนกับการดำเนินคดีเดิม นอกจากนั้นยังเป็นการประหยัดเวลาและงบประมาณในการดำเนินคดีด้วย แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินคดีข้างต้นผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนอาจจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะทำนองเดียวกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องด้วยข้อเท็จจริงในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนยังไม่ปรากฏ แต่ผลในทางกฎหมายยังคงให้บังคับใช้ได้ต่อไป อันเป็นการกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรมตามลักษณะความรู้สึกลึกซึ้งผิดชอบของเด็กและเยาวชนในขณะกระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป

ฉะนั้น ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นหน้าที่หลักของรัฐที่ต้องให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำความผิดในขณะกระทำความผิดเป็นหลัก และมีวิธีการดำเนินคดีที่ไม่เป็นในลักษณะของการประจานเด็กและเยาวชน อันเป็นการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)¹³ และด้วยเหตุนี้เองจึงสมควรมีการแก้ไขปรับปรุงอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่ใช้ดุลพินิจในการโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกรณีที่เกิดความผิดพลาดจากการฟ้องผิดพลาด โดยฟ้องต่อศาลที่มีไม่อำนาจรับฟ้องคดี ประกอบกับในปัจจุบันที่มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นครบทุกท้องที่ทั่วประเทศไทยแล้วจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการโอนคดีเด็กและเยาวชน เพื่อเริ่มต้นการพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ อันเป็นการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

¹³ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555). “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553”. วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์, 1. หน้า 158.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนหลักเกณฑ์ของการฟ้องคดีและการโอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและผลกระทบจากการใช้ดุลพินิจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาในการไม่โอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัว อันเป็นการกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการต่อสู้คดี

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การฟ้องคดีและหลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีและการโอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การฟ้องคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้ให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาใช้ดุลพินิจในการโอนหรือไม่โอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในกรณีที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาเห็นว่าไม่สมควรโอนคดี บทบัญญัติกฎหมายได้ให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาพิจารณาพิพากษาและใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ นอกจากนั้นบทบัญญัติกฎหมายยังกำหนดให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่ผ่านมามีผลบังคับใช้ได้ต่อไป แม้ในทางปฏิบัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะได้รับวิธีการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ก็ตาม อันเป็นการแสดงถึงความไม่คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการต่อสู้คดีที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เมื่อศึกษาการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนในต่างประเทศพบว่า บทบัญญัติกฎหมายได้กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่รับฟ้องคดีเด็กและเยาวชนจะต้องโอนคดีเด็กและเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกกรณี โดยมีต้องคำนึงถึงดุลพินิจของศาลดังเช่นบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยแต่อย่างใด อันเป็นการแสดงถึงหลักความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรมกับความรู้สึกลึกซึ้งของผู้กระทำความผิดในขณะกระทำความผิด ซึ่งจะต้องได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่ไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองที่ดียิ่งกว่าการลงโทษ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาขั้นตอนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยทำการศึกษาถึงเจตนารมณ์ หลักเกณฑ์ และผลทางทางคดี ตลอดจนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาจะใช้วิธีการค้นคว้าและวิจัยเอกสาร โดยเป็นเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ และหลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบกับการวิเคราะห์จากตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนหลักเกณฑ์การฟ้องคดีและการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน รวมทั้งหลักเกณฑ์การโอนคดีหรือไม่โอนคดีเด็กและเยาวชนภายใต้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการใช้ดุลพินิจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาในการไม่โอนคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว อันเป็นการกระทบต่อความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการต่อสู้คดี

3. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการฟ้องคดีและการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน ตลอดจนแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างเหมาะสมตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขและปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีและการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการโอนคดีหรือไม่โอนคดีเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อให้มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอย่างเหมาะสมตามความรู้สึกลึกซึ้งในขณะกระทำความผิด ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และเจตนารมณ์ของกฎหมาย